

Yerin Altındaki
Doğal Güzellikler
ve Turistik Değerler:

İNCESU MAĞARALARI

Dr. Nuri GÜLDALI * -Lütfi NAZİK *

Yurdumuzun yaklaşık beşte biri kireçtaşı (CaCO_3) dolomit [$\text{Ca Mg}(\text{CO}_3)_2$] ve jips ($\text{Ca SO}_4 2\text{H}_2\text{O}$) gibi, su da kolayca eriyebilen kayalarla kaplıdır. Toros Dağ kuşağının da hemen hemen yarısını Kretase, Jura ve Miyosen yaşlı saf kireçtaşları oluşturur. Bu kayalar, Toroslar'da geniş alanlar kapladığı gibi, 800-1000 metreye ulaşan kalınlıklar gösterir. Sulan kimyasal yollardan kolayca erittiği bu kayalar üzerinde ve içinde, erimeleri zor olan diğer tür kayalarda görülmeyen özel şekiller gelişirler. Bunlar, **polye** adı verilen, büyük ve genellikle yüksek dağlarla çevrili ovalar, birkaç yüz metre çapında ve 50-200 metre derinliğinde, **dolin** veya **obruk** adı verilen çukurluklar, çıplak kayalar üzerinde **Lapya** adı verilen küçük boyutlu erime şekilleridir. Topluca **karst şekilleri** adı verilen bu yeryüzü şekilleri dışında, bir de yeraltında gelişen mağaralar ve yeraltı dereleri vardır. Volkanik arazilerin lav tünelleri dışında mağaralar, sadece karstik arazilerde gelişir, dolayısıyla bu arazilerin karakteristik şekillerindedir.

Yurdumuzda, karstik arazilerin genişliğine bağlı olarak binlerce mağara bulunabileceği tahmin edilmektedir. Bunlardan bir tanesi de Karaman'ın 26 km doğusunda, dar bir vadi içinde sıkışık kalmış Taşkale kasabası yakınında bulunan **İncesu Mağaralar Sistemi**'dir. Bu sistem, birbirine yakın ve birbirinin devamı şeklinde 2 ayrı mağaradan oluşur.

1. İncesu Mağarası 1356 m
2. Asarini Mağarası 793 m (A kolu ve B kolu)

Taşkale'nin 10 km güneyinde Miyosen yaşlı, yataylığı bozulmamış marn ve kireçtaşı tabakaları içine gömülmüş İncesu deresinin doğu kenarında birbirinden 200 m arayla İncesu Mağarası'nın ve Asarini Mağarası'nın geniş ağızları yer alır. İncesu Mağarası, halif kıvrımlar yaparak çok az bir eğimle kuzeye doğru uzanır. Büyük bölümü bir trenyolu tüneli genişliğinde olan mağara, sonuna doğru basıklaşır, insanın eğilerek yürümesi gerekir ve son 30 metreye ise ancak tam siper sürünerek girilebilir. Bahar aylarında mağara içinden gelen küçük dere, burada bir siforda kaybolarak kuzeye doğru yoluna devam eder. Bu yeraltı deresinin suları, muhtemelen Yeşildere vadisinin yamaçlarında, Taşkale kasabasının bahçeleri arasında, büyük bir pınar olarak tekrar yeryüzüne çıkar ve Yeşildere'nin berrak sularına karışır. Yaz aylarında, mağara içindeki akarsu kaybolmakta, sadece birbirinden güzel traverten havuzlarında berrak göletler kalmaktadır.

Mağaraların içinde yaptığımız ayrıntılı jeomorfolojik araştırmalar, Asarini ve İncesu mağaralarının başlangıçta tek bir yeraltı deresi oluşturduklarını göstermektedir. Bu yeraltı deresinin içinde, özellikle yağışların günümüze göre 3-4 misli fazla olduğu buzul devirlerinde, çok kuvvetli ve basınç altında su akışı olduğu sanılmaktadır. Zira her iki mağaranın tabanında ve kenarlarında, çok uzaklardan taşınarak getirilmiş, yumruk büyüklüğünde, bazen daha da büyük çakıltaşlarının şekiller oluşturduğu görülmektedir. Çakıltaşları, en az 8-10 km daha doğudan veya güneyden, Toroslar'ın Mesozoyik yaşlı arazilerinden, kuvvetli yeraltı deresi tarafından taşınarak getirilmiş ve mağaraların bugün girilebilen bu bölümlerinde istiflenmiştir. Bu yeraltı deresinin suları, doğudan gelerek önce Asarini'nin A kolu içinden B koluna, oradan da İncesu Mağarası'nı takiben, kuzeye doğru yine yeraltından yoluna devam etmiştir. Daha sonra İncesu deresi, yakın bir Jeolojik devirde, Konya kapalı havzasının çökmesi veya Toroslar'ın tektonik olarak yükselmesi sonucu, yatağını kazarak derine gömülünce, sözünü ettiğimiz yeraltı deresini de birkaç yerden keserek, başlangıçta tek olan bu mağara sistemini ikiye, hatta üçe ayırmıştır. İncesu deresi'nin mağara seviyesini geçip 15-20 metre daha derine gömülmesiyle, çevredeki tabansuyu aşağılara doğru çekilmiştir. Bunun sonucu, mağaralar bugün büyük ölçüde kurudur.

Buzul devirlerini izleyen ve günümüze kadar devam eden kurak dönemler ve yeraltı tabansuyu seviyesinin mağaraların seviyesinden daha derinlere inmesi sonucu büyük ölçüde kuru kalan mağaraların içinde bu sefer dikitler, sarkıtlar,

* M.T.A. Genel Müdürlüğü Jeolojik Etüdler Dairesi.

Resimlerde, az tanınan doğal güzelliklerimizden ve turistik değerlerimizden biri olan İncesu ve Asarini mağaralarının farklı bölümlerini, buralarda araştırma çalışmaları yapan ekip elemanlarını görüyorsunuz.

Çalışmalar sırasında, ekip elemanları tarafından, her iki mağarada ölçümler yapılmıştır.

sütunlar ve duvarları örten perdeye veya bayrağa benzeyen damlataşı oluşumları gelişmeye başlamıştır. Asarini'nin kollarında fazla miktarda damlataşı gelişmemesine karşın, İncesu Mağarası içinde çok güzel dikitler ve sarkıtlar oluşmuştur. Bu mağarada ayrıca yurdumuzun diğer mağaralarında görülmeyecek derecede güzel ve çok miktarda traverten havuzları gelişmiştir. Havuzların ve damlataşların bir kısmı, ne yazık ki insanlar tarafından bilinçsizce ya da bilinçli olarak (mağaranın bir bölümünü soğuk hava deposu yapmak amacıyla) tahrip edilmiştir. Fakat İncesu Mağarası bu haliyle bile

turizme açıldığında, çok ziyaretçi çekecek doğal güzelliklerimizden birisidir.

Bu mağaranın turizme açılmasının yanısıra Taşkale kabası ve Yeşildere köyünde halıcılık gibi yöresel el sanatı canlandırılabilirse ve Taşkale yakınındaki yumuşak marn kayalıklarına geçmiş devirlerde hıristiyan kabilelerce kazılarak oyulmuş evler, salonlar, geniş galeriler ve kiliselerden oluşan Manazan Harabeleri de, düzenlenerek turizme açılabilirse, hayvancılıktan başka geçim kaynağı bulunmayan yöre halkı ekonomik yönden kurtarılmış olur.

İncesu mağaralar sistemini oluşturan mağaralar, turistik potansiyelleri dışında soğuk hava deposu olarak ve kültür mantar mantarcılığı yapmak içinde uygun özelliklere sahiptir. Asarini Mağarası'nda hava sıcaklığı 12-13°C dolaylarındadır, havadaki oransal nem ise % 60-80 arasında oynamaktadır. Bu mağara, şimdiki özellikleri ile veya az bir masrafla meyve, sebze veya tulum peyniri için soğuk hava deposu haline getirilerek de kullanılabilir. □

